
Pamięci Profesora Aleksandra Gieysztor (1916–1999).

Przegląd Historyczny 91/1, 1-2

2000

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Pamięci Profesora Aleksandra Gieysztor (1916–1999)

Oddajemy do rąk Czytelników zeszyt „Przeglądu Historycznego” poświęcony pamięci Profesora Aleksandra G i e y s z t o r a w pierwszą rocznicę Jego śmierci. W ciągu ubiegłego roku ukazało się już wiele publikacji o charakterze biograficznym lub wspomnieniowym, omawiających różne dziedziny działalności naukowej i społecznej Profesora, Jego zasługi dla polskiej i europejskiej kultury, nauki, zwłaszcza zaś nauk historycznych. Redakcja „Przeglądu Historycznego” ma szczególne powody, by do tych głosów się dołączyć, publikując niniejszy zeszyt zawierający artykuły o różnych działach nauk historycznych, które były przedmiotem zainteresowań Profesora Gieysztor. Profesor był bowiem od roku 1949 członkiem Rady Redakcyjnej „Przeglądu Historycznego”, aż do momentu jej likwidacji decyzją Biura Wydawnictw Polskiej Akademii Nauk w 1970 r. Rada owa była organem doradczym i opiniodawczym wobec Komitetu Redakcyjnego, czyli ścisłej Redakcji, ponieważ jednak składała się z historyków o uznanym autorytecie naukowym, pełniła w ówczesnej sytuacji politycznej również rolę pewnej osłony przed zewnętrznymi pozanaukowymi ingerencjami. Nie wszyscy jej członkowie byli jednakowo czynni, niektórzy rzadko uczestniczyli w jej pracach. Wszelako Profesor Gieysztor należał do najaktywniejszych członków Rady, obecny na jej zebraniach, a ponadto zawsze gotów do udzielania konsultacji i wsparcia poza oficjalnymi spotkaniami. Rady Profesora były nie tylko mądre i trafne, ale przede wszystkim życzliwe. Było to bardzo ważne w czasach, gdy zarówno stosunki polityczne w kraju, jak i nie zawsze sympatyczne układy personalne w samym środowisku historyków czyniły redagowanie czasopisma naukowego zadaniem trudnym, niekiedy wręcz ryzykownym. Ale było to także ważne dla ówczesnej Redakcji, która przez długi czas składała się tylko z dwóch osób: redaktora naczelnego (specjalisty historii XIX w.) oraz jego zastępcy (historyka starożytności), podczas gdy sekretariat Redakcji tworzyło kilku historyków bardzo jeszcze wtedy młodych i niedoświadczonych. Konsultacje znakomitego mediewisty, Aleksandra Gieysztor, były bezcenne w redagowaniu czasopisma.

Profesor Gieysztor miał bardzo wielu uczniów, ale jeszcze liczniejsze było grono historyków, archeologów, historyków sztuki, którzy nie będąc Jego uczniami *sensu stricto*, to znaczy nie uczestnicząc w Jego seminarium, nie pisząc pod Jego kierunkiem prac magisterskich lub doktorskich, byli przez Niego nauczani: w trakcie prowadzonych przez Profesora ćwiczeń z historii średniowiecznej i z nauk pomocniczych historii, ale także podczas objazdów naukowych, w czasie terenowych badań, na różnorodnych sympozjach i konferencjach. Każdy bezpośredni kontakt z Profesorem był pouczający i inspirujący. Po wielu latach uczestnicy tych spotkań, którzy niekiedy nawet daleko odeszli od mediewistyki lub od historii i badań naukowych w ogóle, uświadamiają sobie, jak wiele ich formacja intelektualna i przygotowanie do życia w społeczeństwie zawdzięczają Aleksandrowi Gieysztorowi.

Zanim Profesor Aleksander Gięsztor doczeka się należnego Mu biogramu w „Polskim słowniku biograficznym” oraz odpowiedniej naukowej monografii omawiającej dzieło Jego życia, publikowane poniżej teksty powinny dostarczyć najniezbędniejszych o Nim informacji. Są to opracowania naukowe napisane przez uczniów, bliskich przyjaciół i współpracowników Profesora. Czytelnika nie powinien więc zdziwić fakt, że znajdzie w nich fragmenty o silnym zabarwieniu emocjonalnym, niekiedy wspomnienia. Te wspomnienia są tutaj niezwykle ważne i mają też aspekt poznawczy i naukowy, oddają bowiem cechy osobowości Profesora oraz atmosferę epoki, w której żył i działał, a która w dokumentacji archiwalnej nie mogła znaleźć odbicia.